

Pri superjaro kaj -ismo

La jaro 2010 ne estas superjaro laŭsence ke ĝi estus unu tagon pli longa ol normala jaro. Por mi ĝi tamen estas kvazaŭ unujara superresto kiel ISAE-prezidanto post jardeka aktivado ekde 2000 ĝis 2009 – do iela super-jaro. Mi ofte stumblas super certaj vortkombinoj internacilingvaj kaj meditas, ĉu ili estas ĝuste formitaj, ĉu uzi ilin en sciencrevuaj tekstoj. Nia asocia organo ja omaĝis en SR 4/2009 la Darvinan 200-an naskiĝdatrevenon. Okaze de tio mi stumblis sur “darvinismo”. Terminoj kun la sufikso -ismo ĝenerale karakterizas konvinkon aŭ valoratribuon. Ili estas persono- aŭ ideologi-ligitaj. Marksismo, kristanismo, ateismo. Ĉe la darvina teorio temas pri pri-skribo de objektiva cirkonstanco. La diferencigo ne celas al valorprijuĝo sed al disdivido de diversaj pens-kategorioj. Ni ja ne parolas pri kopernikismo kiam ni parolas pri la moderna astronomio aŭ pri keplerismo dum planedaj rivoluoj. La -ismoj havas kredantajn anojn. Ĉu Darvino por siaj ekkonoj bezonas “anojn”, kiujn ne bezonas Koperniko, Keplero aŭ Ejnŝtejno? Ĉu oni bezonas la darvinan “-ismon” por dedukti sociajn sekvojn el naturscienca teorio, interhomajn firilatojn pro facilanima interpretado de “batalo por transvivado de la plej taŭga, de la plej forta ulo”?

Reen al la ĉiujn jarkvarojn revenanta superjaro, kiu nomiĝas en la germana lingvo “ŝaltjaro” (*Schaltjahr*), ĉar estas en ĝi korektocele alĉenigita aldona tago. La kaŭzo ja estas konata: unu jaro pasas ĝis la Tero unufoje rivoluas ĉirkaŭ la Suno. Por tio ĝi bezonas (preskaŭ) precize 365-kaj-kvaronon da tagoj. Se niaj kalendaroj tamen sin firme ligas al 365 tagoj, tio rezultigos po kvarontaga eraro en unu jaro. Post 4 jaroj multiĝas tiu eraro al 1 tago. Kaj pro tio oni almete aligas la 29-an de februaro. Bedaŭrinde denove enŝteliĝas kaj kaŝe enpenetras plua eraro, ĉar la Tero por ĉirkaŭsuna rivoluo bezonas iomete malpli ol 365¼ da tagoj. En la jaro 1582 tiu eraro sumiĝis al 10 tagoj, kion oni tiel korektis, ke post la 4-a de oktobro senpere sekvis la 15-a de oktobro. Ekde tiam ĉiuj plenaj jarcentoj estas superjaroj, kondiĉe ke ili estas divideblaj per 400.

Tiu ĉi superresta troa nesuperjaro 2010, sen alĉenigita tago, tamen kun aligitaj 12 monatoj da senpaga servo por nia Asocio, malŝaltos mian nun jam dekunu-jaran ISAE-prezidantecon kaj SR-redaktadon. Karaj aŭtoroj, se vi volas publikigi sciencrevuan artikolon ankoraŭ sub mia superkompostado kaj superzorga lingvaĵa superkontrolo – uzu tiun ĉi super-jaron!

Prof. d-ro Rüdiger Sachs, ISAE-prezidanto

Eblas alia eŭropa historio: pri keltoj, kelteco, keltologio

Dominique VIEIRA

Resumo

Tiu ĉi artikolo celas prezenti kelkajn bazajn nociojn pri la kulturo kaj historio de la keltoj kaj interrilatigas ilin al la ekesto de eŭropaj identecoj kaj verkado de eŭropa historio. Tio signifas konsideri, ke keltaj spacoj ekzistas, kaj percepti “keltecon”.

En multaj historiaj libroj la keltoj estas karakterizitaj barbaroj, kiuj konturis la ĉirkaŭaĵojn de la grek-romia Imperio. Laŭ tio la keltoj estas gravaj nur por kompreni la ekspansion kaj la kreskadon de la romia Imperio kaj ties luktojn kontraŭ barbaraj invadantoj, kiuj kaŭzis malordon kaj diversajn problemojn ene de la imperiaj landlimoj.

Se oni funde pridemandas kaj kritikis tiujn ĉi antaŭjuĝojn, oni povas krei la eblon verki novan eŭropan historion, kiu konsideras ne nur grek-romiajn trajtojn sed ankaŭ ĝermanajn, keltajn kaj slavajn. (Ŝlosilvortoj: Keltoj, identecoj, Eŭropa historio)

Enkonduko

Kiam ni malfermas librojn pri la eŭropa historio, antikva aŭ mezepoka, ni trovas preskaŭ ĉiam la samajn figurojn: koloseo, Cicerono, Seneko, Plaŭto, Julio Cezaro, la legendo pri la fratoj Romulo kaj Remo, Kartago kaj la Punikaj Militoj, Eneado, Aŭgusto Cezaro, triumviraro kaj aliaj aferoj, ĝis Romo kaj la okcidentaj provincoj “disfalis” en la jaro 476 p. K.; Egea Maro, Aleksandro la Granda, helenisma periodo, Homero, Ateno, pederastio, pedagogio, filozofio, demokratio, militarto, Sofoklo, Sokrato, Tucidido, Platono, Herodoto, helena mitologio, Panteono ktp; krom tio egiptaj temoj, kiel faraonoj, piramidoj, egipta mitologio, hieroglifoj ktp, kaj mezopotamiaj temoj, kiel ekz. kojnoskribo, sumera lingvo, la epopeo pri Gilgameŝo kaj tiel plu.